

VSZ

Aktiekomitee
Vlaamse Sociale Zekerheid

Actualisering van de geldtransfers uit Vlaanderen

Relativeringstechnieken van de geldstroom uit Vlaanderen

Eric Ponette

Juli 2012

Juli 2012

Auteur: Aktiekomitee Vlaamse Sociale Zekerheid (AK-VSZ) - Eric Ponette

Deze artikels verschenen eerder in het tijdschrift Periodiek van het Vlaams Geneeskundigen Verbond, oktober 2011 en april 2012.

Verantwoordelijke uitgever:

Gui Celen, Voorzitter Aktiekomitee Vlaamse Sociale Zekerheid

Contact Persoon:

Erik Stoffelen, Secretaris Aktiekomitee Vlaamse Sociale Zekerheid

Hoogstratenplein 1, 2800 Mechelen

akvsz@vnz.be

www.akvsz.org

ACTUALISERING VAN DE GELDTRANSFERS UIT VLAANDEREN

In dit artikel worden de geldtransfers uit Vlaanderen geactualiseerd op basis van twee studies van het Vlaams Instituut voor Economie en Samenleving (VIVES) en twee studies van het Aktiekomitee voor een Vlaamse Sociale Zekerheid (AK-VSZ).

Deze studies werden gepubliceerd, deels in 2010 en deels in 2011. De eerste drie gaan over het jaar 2007; de vierde gaat over de periode 1990-2010.

Einde november 2010 publiceerde het Vlaams Instituut voor Economie en Samenleving (VIVES) de studie "Update van de berekening van de stromen van overheidsmiddelen tussen de gewesten voor het jaar 2007" (1). Dit document is beschikbaar op de webstek www.econ.kuleuven.be/vives. In die studie worden 3 kanalen van geldtransfers bestudeerd: de federale begroting buiten de Sociale Zekerheid, de bijzondere financieringswet (BFW) en de Sociale Zekerheid (SZ).

Via het eerste kanaal vloeide er in 2007 1.065 miljoen euro uit Vlaanderen weg, via het tweede 1.017 miljoen euro en via het derde 3.648 miljoen euro, samen 5.730 miljoen euro.

Wanneer de ontvangsten in gewest A in een bepaalde sector namelijk groter zijn dan de uitgaven, en wanneer het omgekeerde zich voordoet in gewest B, ontstaat er in de Belgische context een geldtransfer van A naar B.

Tabel 1: Transfers (miljoen euro) via Fed. Begroting, BFW en SZ in 2007

KANAAL	VG	WG	BHG
Fed. Begroting	+ 1.065	- 1.369	+ 303
BFW	+ 1.017	- 929	- 88
SZ	+ 3.648	- 3.435	- 214
Totaal	+ 5.730	- 5.730	0
Totaal in % BRP	2,95	7,35	0

Die gegevens zijn samengevat in *tabel 1*; daarin wordt eveneens aangeduid welk van de drie gewesten via elk kanaal geld geeft (+) en geld krijgt (-). Zo ziet men dat het Vlaams Gewest (VG) via de 3 kanalen geld geeft, dat het Waals Gewest (WG) via de 3 kanalen geld krijgt en dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) via het eerste kanaal geld geeft en via de andere twee geld krijgt. Die sommen vertegenwoordigen samen ongeveer 3 % van het Vlaams bruto regionaal product (BRP) en meer dan 7 % van het Waals BRP.

Vijf maanden later, einde april 2011, publiceerde VIVES een tweede studie "Transfers tussen de Belgische gewesten uit inrestlasten op de federale overheidsschuld" (2). Hierin wordt het vierde kanaal van de geldtransfers uit Vlaanderen, eveneens voor het jaar 2007, bestudeerd. Ook deze studie is beschikbaar op www.econ.kuleuven.be/vives. In 1988 publiceerden Paul Van Rompuy en Valentijn Bilsen, Centrum voor Economische Studiën (CES) - KU Leuven, het artikel "10 jaar financiële stromen tussen de gewesten

in België" in de reeks "Leuvense Economische Standpunten" (3). De benadering die daarin wordt gehanteerd is gebaseerd op het historisch oorsprongsbeginsel van de schuldopbouw, namelijk op de berekening van de verschillende gewestelijke aandelen in het primaire saldo, en is ook de benadering die in de huidige studie van VIVES wordt gevolgd. Het resultaat van die studie over het jaar 2007 is een transfer van 5.749 miljoen euro uit het Vlaamse Gewest, praktisch uitsluitend naar het Waalse Gewest. Die gegevens zijn samengevat in *tabel 2*.

Tabel 2 Transfers (miljoen euro) via Rentelasten op Fed. Overheidsschuld in 2007

KANAAL	VG	WG	BHG
Rentelasten	+ 5.749	- 5.745	- 3

Wanneer we de cijfergegevens uit tabel 1 en 2 samenvoegen, krijgen we een idee over de totale geldtransfers uit Vlaanderen in 2007: 11.479 miljoen euro; na extrapolatie op basis van tabel 1 komt dat overeen met 5,91 % van het Vlaamse BRP. Anders uitgedrukt betekent dat een transfer van 1.863 euro per inwoner in het Vlaams Gewest (*tabel 3*).

Het is belangrijk te beseffen dat dit transfer elk jaar opnieuw herhaald wordt.

Tabel 3 Totale geldtransfers (miljoen euro) via de 4 kanalen in 2007

KANAAL	VG	WG	BHG
Kan. 1+2+3	+ 5.730	- 5.730	0
Kan. 4	+ 5.749	- 5.745	- 3
TOTAAL	+ 11.479	- 11.475	- 3
Totaal in % BRP	5,91		
Transfers/pers. (euro)	1.863		

In februari 2010 publiceerde het Aktiekomitee voor een Vlaamse Sociale Zekerheid (AK-VSZ) een studie in brochurevorm over de transfers in de sociale sector tussen 2003 en 2007 (4). De gegevens zijn ook beschikbaar op www.akvsz.org.

Volgens deze berekeningen bedraagt het transfer uit het Vlaamse Gewest via de SZ in 2007 4.710 miljoen euro. Het transfer verloopt voor het grootste deel naar het Waalse Gewest (4.092 miljoen euro) en voor een kleiner deel naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (618 miljoen euro) (*tabel 4*). De negatieve cijfers wijzen er ook hier op dat het betrokken gewest geld ontvangt.

Tabel 4 Sociale geldtransfers (miljoen euro) in 2007

	VG	WG	BHG
Kinderbijslagen	+ 411,937	- 302,397	- 109,539
RIZIV verzorging	+ 1.246,609	- 1.145,393	- 101,216
RIZIV uitker. inval.	+ 349,178	- 342,823	- 6,355
Arbeidsongevallen	+ 3,992	- 7,606	+ 3,613
Beroepsziekten	+ 51,797	- 66,684	+ 14,887
Werkloosheidsverg.	+ 1.373,402	- 1.075,449	- 297,944
Pensioenen	+ 699,631	- 765,248	+ 65,616
Varia SZ	+ 217,778	- 179,928	- 37,849
Subtotaal	+ 4.354,324	- 3.885,528	- 468,787
Sociale Bijstand	+ 355,850	- 206,096	- 149,755
Totaal	+ 4.710,176	- 4.091, 624	- 618,541

Het totale transferbedrag is uitgesplitst in de verschillende takken van de SZ (kinderbijslagen, RIZIV-verzorging en -uitkeringen voor invaliditeit, arbeidsongevallen, beroepsziekten, werkloosheidsvergoedingen, pensioenen) en Sociale Bijstand. Een gedeeltelijke verklaring voor het 1 miljard hoger totaal bedrag in vergelijking met de studie van VIVES is het feit dat in laatst genoemde studie de transfers via de Sociale Bijstand niet opgenomen zijn in het kanaal "SZ", doch in het kanaal "federale begroting buiten de SZ". Een bijkomende verklaring voor het verschil is het gebruik van licht verschillende sleutels voor de berekening van de gewestelijke ontvangsten in de SZ.

Tenslotte publiceerde het AK-VSZ in september 2011 een nieuwsbrief over het aandeel van de gewesten in de financiële verrichtingen van de federale overheid (primair saldo, begrotingssaldo, overheidsschuld en schuldratio) voor de periode 1990 - 2010 (5); de tekst is beschikbaar op www.akvsz.org. Hierin wordt het gecumuleerd geldtransfer uit Vlaanderen tijdens die periode berekend op ongeveer 260 miljard euro.

Besluit

In verband met de geldtransfers uit het Vlaams Gewest worden in de media sterk uiteenlopende bedragen vermeld; de reden is dat de transferkanalen er dikwijls niet bij vernoemd worden.

De gezamenlijke transfers via de federale begroting buiten de SZ, de bijzondere financieringswet, de SZ en via de intrestlasten op de federale overheidsschuld bedragen ongeveer 12 miljard euro in 2007; zij vloeiden bijna volledig naar het Waals Gewest.

Het gecumuleerde transfer uit het Vlaams Gewest tussen 1990 en 2010 bedraagt ongeveer 260 miljard euro.

Eric Ponette

Bibliografie

1. BUYST, E., JENNES, G., REYNAERTS, J., *Update van de berekening van de stromen van overheidsmiddelen tussen de gewesten voor het jaar 2007*, VIVES - K.U. Leuven, 30.11.10
2. JENNES, G., *Transfers tussen de Belgische gewesten uit intrestlasten op de federale overheidsschuld*, VIVES - K.U. Leuven, 27.04.11
3. VAN ROMPUY, P., BILSEN, V., *10 jaar financiële stromen tussen de gewesten in België*, Leuvense Economische Standpunten 45, Centrum voor Economische Studiën (CES), K.U. Leuven, 1988
4. DEWEERDT, H., CELEN, G., PONETTE, E., STOFFELEN, E., *Transfers in de sociale sector 2003-2007*, AK-VSZ, februari 2010
5. DEWEERDT, H., e.a., *Finland aan de Noordzee - Griekenland aan Samber & Maas*, Nieuwsbrief AK-VSZ, september 2011

RELATIVERINGSTECHNIEKEN VAN DE GELDSTROOM UIT VLAANDEREN

In een vorig artikel "Actualisering van de geldtransfers uit Vlaanderen" hadden we het over het jaarlijkse bedrag van die transfers: ongeveer 12 miljard euro. In dit artikel bespreken we de meerdere technieken die door tegenstanders van (meer) autonomie voor Vlaanderen worden aangewend om die transfers te relativeren. Het gaat hoofdzakelijk over reductie, etikettering, mist spuien, culpabilisering en vreesaanjaging.

Inleiding

Een geldtransfer van het ene gewest naar een ander binnen een bepaald land is het bedrag dat een gewest meer of minder krijgt dan het zou krijgen, wanneer zijn aandeel in de uitgaven van de overheid gelijk zou zijn aan zijn bijdrage tot de inkomsten van die overheid in een bepaalde sector. Als een gewest meer krijgt dan het zelf bijdraagt, spreekt men dus over een transfer naar dat gewest, en wanneer een gewest meer bijdraagt dan het krijgt, spreekt men over een transfer vanuit dat gewest (1).

Binnen België verlopen die transfers hoofdzakelijk via 4 kanalen: de federale begroting, de dotaties aan gemeenschappen en gewesten op basis van de bijzondere financieringswet (BFW), de Sociale zekerheid (SZ) en de intrestlasten op de federale overheidsschuld (2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 1, 9, 10, 11, 12). Sommige auteurs bestuderen de vier kanalen samen (1, 2, 3), andere beperken zich tot de studie van enkele kanalen (6, 7, 8, 10) of van slechts één kanaal (4, 5, 9, 11, 12).

1. Reductie

Er zijn talloze manieren om het bedrag van de geldtransfers te reduceren. De voornaamste reden waarom door verschillende instanties niet steeds hetzelfde transferbedrag wordt vermeld, is dat er in beknopte mededelingen of in discussies niet altijd gezegd wordt over *welk transferkanaal (of kanalen)* men het heeft.

Het is dus belangrijk bij elk vermeld transferbedrag na te gaan of het gaat om één, meerdere of alle transferkanalen samen. Zo lazen we bijvoorbeeld recent de titel "Solidariteit met Walen kost Vlaanderen 1,2 miljard euro" (12). Het ging over een studie van het Franstalige "Centre de recherche et d'information socio-politiques" (CRISP) over het jaar 2010. Door de titel werd, wellicht ongewild, de indruk gewekt dat het gaat om het totale transferbedrag. Bij nader inzien ging het slechts om één transferkanaal van de vier: de dotaties aan gemeenschappen en gewesten via de BFW.

Een tweede techniek bestaat erin de discussie over de geldtransfers te *reduceren tot verschillen in uitgaven* tussen Vlaanderen en Wallonië en waarbij dus niet gesproken wordt over de inkomstenverschillen.

Een eerste voorbeeld daarvan is de *studie van de Christelijke Mutualiteiten (CM)* over de uitgaven in de sector van de ziektekostenverzekering bij de CM-leden gerealiseerd in

het jaar 2001 (13). Uit die cijfers kan men wel afleiden dat de uitgaven in Wallonië per CM-lid 6,74 % hoger liggen dan in Vlaanderen, doch aangezien de studie geen cijfers geeft over de bijdragen van beide gewesten aan de ziektekostenverzekering, is berekening van de transfers niet mogelijk. Wanneer men beseft dat de Vlaamse bijdragen in de SZ ongeveer 20 % hoger liggen dan de Waalse (14), begrijpt men goed het belang van deze parameter voor de geldtransfers. Blijkbaar wordt er in de studie van de CM en de volgende twee voorbeelden van uitgegaan dat de hogere Vlaamse bijdragen vanzelfsprekende solidariteit zijn.

Een tweede voorbeeld zijn de *cijfers* die minister *Rudy Demotte* vrijgaf over de uitgaven voor gezondheidszorgen voor de ganse bevolking gerealiseerd in het jaar 2002 (15). Ook daaruit kan men afleiden wat het Waals-Vlaams uitgavenverschil is, in casu 2,85 % per hoofd, doch ook hier is de berekening van het transfer niet mogelijk bij gebrek aan bijdragencijfers. Noteer bovendien dat de minister zelf zegt dat hij 20,86 % van deze uitgaven niet gewestelijk kan lokaliseren, hierbij verwijzend naar de ziekenfondsen.

Een derde voorbeeld is de *studie van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV)* over de uitgaven voor de ziektekostenverzekering gerealiseerd in het jaar 2006 (16). Wallonië geeft per hoofd 2,32 % meer uit dan Vlaanderen, doch ook hier ontbreekt elke verwijzing naar de bijdragencijfers.

Een derde techniek bestaat erin een *onvolledige opsomming van de uitgaven* te geven. Een voorbeeld daarvan werd hogerop reeds gegeven in de cijfers die door R. Demotte werden verstrekt (15).

Doch in meerdere studies, onder meer in die van het RIZIV over het jaar 2006 (16), wordt de melding van de Waals-Vlaamse uitgavenverschillen beperkt tot die voor de geneeskundige verzorging en worden de vervangingsinkomens voor invaliditeit in de studie niet opgenomen. Die uitkeringen zijn in Wallonië nochtans per hoofd 10 % hoger dan in Vlaanderen (9).

Een vierde techniek bestaat erin de echte *uitgavencijfers te vervangen door "gecorrigeerde" cijfers* via het statistisch invoeren van variabelen die een invloed kunnen hebben op de uitgaven, hetgeen standaardisatie wordt genoemd. Zo werd in de *RIZIV-studie over 2006* na standaardisatie voor 4 groepen factoren (leeftijd, geslacht, "voorkeurstatuut tegemoetkoming" en het behoren tot het "algemeen stelsel" of het stelsel van "zelfstandigen" en "religieuze ordes") berekend dat, in tegenstelling tot de echte cijfers (meeruitgave van 2,32 % in Wallonië), Vlaanderen per hoofd 0,43 % meer uitgeeft dan Wallonië (16). Tijdens een VRT-uitzending op 26 oktober 2009 noemde RIZIV-topambtenaar Ri De Ridder dat: "de cijfers met een andere bril bekijken". Wanneer we echter standaardiseren voor enkel leeftijd en geslacht, is de kost in Wallonië 4 % hoger dan in Vlaanderen (17). De resultaten worden dus duidelijk beïnvloed door de ingevoerde parameters.

Die techniek werd reeds eerder toegepast door toenmalig secretaris-generaal van het ministerie van Arbeid Michel Jadot, voorzitter van de Algemene Raad van het RIZIV,

die in de jaren '90 vier rapporten publiceerde over de uitgaven in de ziektekostenverzekering in en binnen de drie gewesten. Hij gaf bovendien de opdracht aan een team van onderzoekers van de ULB en de KU Leuven om die uitgavencijfers te bekijken door de bril van een aantal factoren die aanleiding kunnen geven tot verschillende verbruiksprofielen. Dat team, dat reeds eerder studies uitvoerde om het geld "naar behoeften" te verdelen over de ziekenfondsen, voerde in de uitgavencijfers van de gewesten correctiecoëfficiënten in op basis van meerdere parameters met betrekking tot demografie, sociaaleconomische kenmerken van de rechthebbenden, gezondheidstoestand, sociaaleconomische omgeving, enz...Zo presenteerden zij naast de echte uitgavencijfers ook "gecorrigeerde" cijfers.

Journalist Guy Tegenbos kreeg vóór de publicatie van het vierde *rapport Jadot* inzage in de *uitgavencijfers van het jaar 1996* en toonde aan dat het onderzoeksteam van Jadot een Vlaamse onderconsumptie (t.o.v. het Belgisch gemiddelde) van 8,5 miljard frank en een Waalse overconsumptie van 3 miljard frank omtoverde tot een Vlaamse overconsumptie van 1,35 miljard frank en een Waalse onderconsumptie van 1,36 miljard frank (18). Er is dus niets nieuws onder de zon in de wereld van de "Spielerei" met virtuele cijfers die men tracht te laten vertellen wat men wil.

De ultieme vorm van reductie is de *negatie*, doch die komt eerder zelden voor. Zo ontkent Prof. Koen Schoors (Economie UGent) het bestaan van Vlaams-Waalse geldtransfers behalve die via het kanaal van de BFW (19), goed voor een goede 1 miljard euro volgens VIVES van de KU Leuven (10). Confrontatie met de woorden van premier Di Rupo "Het noorden ... is solidair met de 3,2 miljoen Walen, onder meer op het vlak van sociale zekerheid en gezondheidszorg en dat voor zeven miljard euro per jaar" (22) kan wellicht helend werken.

2. Etikettering

Een andere tactiek om de geldtransfers te relativieren bestaat erin op een bepaald transferkanaal, of een onderdeel ervan, het *etiket "gerechtvaardigd"* te plakken. Dat is onder meer het geval met de Waals-Vlaamse uitgavenverschillen door de hogere *werkloosheidsgraad* in Wallonië, die aan Franstalige kant beschouwd worden als vanzelfsprekende door Vlaanderen te aanvaarden solidariteit. Men kan daarop antwoorden dat de hogere Waalse werkloosheidsgraad weliswaar dikwijls geen individuele doch wel een collectieve Waalse verantwoordelijkheid is.

Volgens een nota van het "Centre d'études politiques, économiques et sociales" (CEPESS), is de economische achterstand van Wallonië hoofdzakelijk te wijten aan een gebrek aan dynamisme; het verdwijnen van de delfstoffenindustrie zou daarin slechts "een uiterst zwak belang" hebben (21).

Een andere sector, waarin de hogere Waalse uitgaven door de Franstaligen als gerechtvaardigd, en dus als vanzelfsprekende Vlaamse solidariteit worden aanzien, is die van de *invaliditeit* (uitgaven: + 11 % in 2007) (9) en de *beroepsziekten* (aantal

beroepszieken: + 151 % in 2007) (22). Hierbij kan echter de vraag gesteld worden of de criteria om de status en graad van invaliditeit en de status van beroepsziekte toe te kennen, dezelfde zijn in Vlaanderen en Wallonië.

3. Mist spuien

Er zijn nog andere technieken om de vis te verdrinken, onder meer de stelling dat *geldtransfers niet enkel tussen Vlaanderen en Wallonië* voorkomen doch ook tussen andere regio's in België evenals binnen andere landen. Daardoor worden de Vlaams-Waalse geldtransfers als een banaal, bijna normaal, verschijnsel voorgesteld. Zo poneerde Michel Jadot ter gelegenheid van zijn derde rapport over de uitgaven in de ziektekostenverzekering in 1994 dat er een oplopende uitgavengradiënt was *van het oosten naar het westen van België*, hetgeen in de media verwoord werd als een "transfer van oost naar west" (23).

Meer recent publiceerde Prof. Bea Cantillon (UA) een studie met als besluit dat er vooral een afnemende inkomensgradiënt is *van de Vlaamse ruit en Waals-Brabant naar de rest van België* (24).

Die studies gaan echter voorbij aan het feit dat Vlaanderen en Wallonië, zowel qua gewest als gemeenschap, door de grondwet vastgelegde politieke entiteiten met eigen regeringen zijn, wat niet het geval is met West- en Oost-België of met centraal en perifeer België.

Er wordt ook meermaals verwezen naar geldtransfers in andere landen, onder meer *van West- naar Oost-Duitsland*. Uit de vergelijking van de cijfers blijkt echter dat het transfer van Vlaanderen naar Wallonië en Brussel 5,9 % van het Vlaams bruto regionaal product (BRP) bedraagt (25) tegenover 4 % van het West-Duitse bruto binnenlands product (BBP) voor de transfers van West- naar Oost-Duitsland (26).

4. Culpabilisering

4.1. *De meest agressieve tactiek, die door tegenstanders van Vlaamse autonomie wordt gebruikt, is de stelling dat het in vraag stellen van de geldtransfers een egoïstische houding is.*

Dat verwijt kan gemakkelijk weerlegd worden.

Vooreerst verloopt solidariteit in *concentrische kringen*: van gezin en familie over wijk, gemeente of stad, volksgemeenschap of deelstaat, staat, Europese Unie (EU) tot de wereld. "Het hemd is nader dan de rok."

Verder berust solidariteit op *vrijwilligheid*. Toen de SZ kort na de tweede wereldoorlog verder werd uitgebouwd, was die basis blijkbaar aanwezig. Intussen zijn we 55 jaar verder en evolueerden Vlaanderen en Wallonië meer en meer naar afzonderlijke, gedeeltelijk autonome naties en wordt het eenrichtingsverkeer van de grote

geldstromen in Vlaanderen meer en meer als onrechtvaardig gevoeld. Prof. Ludo Abicht formuleerde het zo: "Want solidariteit die niet op vrijwilligheid berust zal vroeg of laat, en voor wie de politieke actualiteit volgt eerder vroeger, door de meerderheid van de Vlaamse bevolking als onaanvaardbaar want intrinsiek onrechtvaardig worden gevoeld ..." (27).

Door de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen zijn Vlaanderen en Wallonië in principe bevoegd geworden voor het gezondheidsbeleid, voor het gezinsbeleid, voor het bejaardenbeleid en voor belangrijke elementen die met arbeid te maken hebben, namelijk het economisch beleid, de arbeidsbemiddeling en de beroepsopleiding. Het ligt in de lijn van de logische verwachtingen dat de SZ-sectoren, die de hefboomen zouden moeten zijn voor die verschillende beleidsvormen en nu nog grotendeels in de handen van de federale regering gebleven zijn, naar de deelstaten zullen overgeheveld worden. Na die overheveling zal de interpersoonlijke solidariteit dan georganiseerd worden op het niveau van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap. De financiële solidariteit tussen de gemeenschappen zal dan op een onderhandelde basis worden ingericht: dan pas zullen de randvoorwaarden van vrijwilligheid en democratische inspraak gegarandeerd zijn. Ludo Abicht verwoordde die voorwaarde als "Geen solidariteit zonder soevereiniteit" (27).

Doch solidariteit veronderstelt ook *verantwoordelijkheidszin van de gever*. Nu de vergrijzing in Vlaanderen harder toeslaat dan in Wallonië kan men zich afvragen of Vlaanderen het zich nog kan veroorloven jaarlijks 5,9 % van zijn BRP, hetzij bijna 1.900 euro per inwoner (25), weg te schenken.

In Vlaanderen wonen vandaag 69.000 ouderen in woonzorgcentra. Volgens minister Jo Vandeurzen zal er, als gevolg van de snellere vergrijzing in Vlaanderen, concreet nood zijn aan 2.000 extra woonegelegenheden per jaar (28). Dat betekent 20.000 bijkomende rusthuisbedden in de eerstvolgende tien jaar. Concreet komt dat neer op 166 bijkomende bedden, of ongeveer drie bijkomende rusthuizen van gemiddelde grootte, elke maand tot 2021. Om die doelstelling te halen, zal de uitbouw dubbel zo snel moeten verlopen als in de laatste twee decennia (29). De bouw van rusthuizen komt nu reeds hoofdzakelijk ten koste van het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA). En de werkingskosten zullen, naast de bijdragen van de inwoners, door de komende staatshervorming eveneens ten laste van de Vlaamse overheid vallen.

Vandaar de stelling van Prof. Erik Buyst (VIVES, KU Leuven): "Bovendien mag men niet vergeten dat Vlaanderen, zelfs als het dat wil, die transfers niet zal kunnen blijven financieren als gevolg van de vergrijzingskosten" (30).

Er zijn trouwens nog andere dringende Vlaamse noden, zoals de 22.055 personen met een handicap die nu op een wachtlijst staan voor een plaats in de gehandicaptenzorg en waarvoor minister Jo Vandeurzen op dit ogenblik een oplossing zoekt (31).

Verder veronderstelt solidariteit ook *verantwoordelijkheidszin van de ontvanger*. De verwachting dat de geldtransfers Wallonië uit het slop zouden helpen en zouden worden omgezet in duurzame Waalse groei werd echter niet ingelost: ze hebben integendeel een hangmateffect. De belangrijke kloof in werkloosheidsgraad en werkgelegenheidsgraad tussen Vlaanderen en Wallonië blijft desondanks bestaan (32). En dat is nu juist de voornaamste oorzaak van de geldtransfers via de SZ van Vlaanderen naar Wallonië.

Jaren geleden waren sommige Waalse socialistische prominenten zich reeds bewust van het probleem. De inmiddels overleden ex-vakbondsman Jacques Yerna verklaarde in een interview: "De politici hebben bewezen dat ze die bevoegdheden kunnen aanwenden voor persoonlijke voordelen of voor cliëntilisme. Maar om een coherent en toekomstgericht programma van de regio op te zetten hebben ze hun macht nooit gebruikt" (33). Ook voormalig, eveneens overleden, PS-topman Alain Van der Biest bekende: "Eigenlijk is de PS nooit verder gekomen dan het beheer van de crisis, de vernieuwing van het Waals economisch weefsel is nooit aangepakt. Wij zijn blijven hangen bij de welvaartsstaat, vermindering van de werktijd, kortom het *laissez-aller*. Als er banen sneuvelden in de privé-sector, maakten wij er wel snel enkele honderden bij in de openbare. En in plaats van actie te voeren voor investeringen, lieten de vakbonden zich afkopen met twee frank meer per uur" (34).

Meer recent, in mei 2010, berekende een studie van het Vlaams Instituut voor Economie en Samenleving (VIVES) dat een vermindering van de interregionale verdeling met een derde, zou leiden tot een extra groeibonus van 0,30 percent punten per jaar in Vlaanderen, doch ook van 0,42 percent punten per jaar in Wallonië (35). Prof. Erik Buyst formuleert het zo: "Eigenlijk zit Wallonië in de val door die transfers ... Wallonië heeft vooral investeringen in de economie nodig" (30).

Een recente studie van drie Franstalige economen verbonden aan de Luikse universiteit, Mathieu Lefebvre, Sergio Perelman en Pierre Pestieau, leidde tot een analoog besluit. Zij onderzochten voor het "Institut de recherches économiques et sociales" (IRES) het prestatievermogen van de Belgische verzorgingsstaat door een analyse van vijf sociale parameters: armoede, ongelijkheid, langdurige werkloosheid, voortijdige schoolverlaters en levensverwachting. Daaruit blijkt dat Vlaanderen in de kop van het Europese peloton zit, terwijl Wallonië helemaal in de staart belandt en dat de Vlaams-Waalse welzijnskloof tussen 2003 en 2009 verder toeneemt. En dit ondanks een sociaal opvangnet dat voor het hele land gelijk is en dus een nivellerend effect moet hebben. Dus moet er gesleuteld worden aan de Waalse economie, de Waalse arbeidsmarkt, de kwaliteit van het Waalse onderwijs en aan het Waalse leefpatroon (36, 37). Dat heet responsabilisering.

Tenslotte veronderstelt financiële solidariteit *politieke loyaliteit van de ontvanger*. Die politieke loyaliteit is echter ver te zoeken in Brussel, wanneer men vaststelt dat patiënten vaak niet in het Nederlands terecht kunnen in Brusselse ziekenhuizen en dat de toepassing van de taalwetten in Brussel hetzij onbestaande is,

hetzij met grote weerzin verloopt. Politieke loyaliteit is nog verder zoek in de Vlaamse Rand rond Brussel en verder in Vlaams-Brabant, wanneer men vaststelt dat de meeste Franstalige inwijkelingen het vertikken zich aan te passen aan de taal van hun vrijwillig gekozen nieuwe woonplaats en dat de Franstalige partijen blijven aandringen op gebiedsuitbreiding van Brussel. Elk ander volk dan het Vlaamse zou in die omstandigheden de geldstroom onmiddellijk stoppen. Men spuwt toch niet in de hand van de gever.

De meeste Vlamingen zullen wel akkoord gaan om, na de splitsing van de SZ, de geldtransfers via die weg te vervangen door een onderhandelde voorwaardelijke solidariteit: transparant, resultaatsgebonden, bilateraal, degressief in de tijd en mits politieke loyaliteit.

4.2. Een tweede vorm van culpabilisering is het verwijt van Vlaamse ondankbaarheid.

Vroeger, toen Wallonië welvarender was, zou de geldstroom omgekeerd, dus van Wallonië naar Vlaanderen gelopen hebben. Zo beweert onder meer PS-topman Paul Magnette (38).

Laten we die stelling retrograad chronologisch en zakelijk testen.

° De uitgebreide SZ zoals we die nu kennen, dateert pas van na de laatste wereldoorlog. Welnu, Prof. Paul Van Rompuy en zijn Leuvense collega's (2,3), evenals anderen (4, 5, 6) bestudeerden de periode vanaf 1975 en toonden continu transfers van Vlaanderen naar Wallonië aan.

° En de periode tussen 1955 en 1975, in haar geheel bekeken en bestudeerd door licentiaat economie Gerd Dottermans (KU Leuven), brengt ook alleen transfers aan het licht van Vlaanderen (en Brussel) naar Wallonië (39).

° Vóór de laatste wereldoorlog was er ongetwijfeld tewerkstelling van Vlamingen in Waalse industriebekkens, doch die Vlamingen hebben actief bijgedragen tot de Waalse welstand en hebben zich op een loyale wijze in het nieuwe milieu geïntegreerd: de familienaam van menig Waals politicus liegt er niet om.

° Wijlen Prof. Juul Hannes (VUB en UGent) toonde aan dat Vlaanderen in de periode 1830-1914 zelfbedruipend was: het percentage afgedragen belastingen stemde in die periode namelijk overeen met het bevolkingspercentage. Anderzijds werd Vlaanderen in die periode door het Belgisch investeringsbeleid niet verwend: het percentage van de openbare investeringen (wegen, spoorwegen, waterwegen) in Vlaanderen was beduidend kleiner dan het bevolkingspercentage (40, 41). In die periode van het economisch arme Vlaanderen was er dus geen geldstroom van Wallonië naar Vlaanderen.

4.3. *Er is nog een derde vorm van culpabilisering: het verwijt van Vlaamse kleingeestigheid.*

Vlaanderen zou te klein zijn voor een eigen SZ en voor zelfbestuur in het algemeen. Men vergeet dan wel dat 11 van de 27 EU-landen een kleiner aantal inwoners tellen dan Vlaanderen: Denemarken, Ierland, Finland, Luxemburg, Slowakije, Slovenië, Litouwen, Letland, Estland, Cyprus en Malta.

Een ander verwijt luidt dat we navelstaarders zijn en grootschalig *Europees moeten denken*. Samen met vele politici en andere opiniemakers meen ik dat de Europese lidstaten hun SZ-autonomie niet snel zullen opgeven. Hierbij enkele citaten om die stelling te staven. Wijlen Prof. Lode Van Outrive (KU Leuven): "Het is geenszins de bedoeling een doorgedreven harmonisatie van de sociale zekerheid in de Europese Gemeenschap voor te stellen. Dit is onmogelijk en waarschijnlijk onwenselijk" (42). En journalist Paul Goossens: "Het sociaal beleid is en blijft een nationale bevoegdheid, en elk voorstel om daaraan te sleutelen botst bij elke verdragwijziging op de hardste veto's. Veel meer dan rommelen in de marge zit er in de volgende decennia voor Europa niet in" (43). Tenslotte journalist Dirk De Wilde: "Sociale eenmaking is - alvast wat de voorspelbare toekomst betreft - onmogelijk. Ieder land is ervan overtuigd dat zijn sociaal model het beste is. En dat sociaal model zit meestal zo diep verweven in de maatschappij dat het zeer gevoelig ligt wanneer eraan geraakt wordt. Daardoor kon Europa de afgelopen decennia op sociaal vlak niet verder raken dan het formuleren van de kleinste gemene deler. En die is heel klein" (44).

Terloops herinner ik eraan dat het totale transfer van de Belgische staat naar de EU kleiner is dan 0,50 % van het Belgisch BPP (45). Vergelijk dat getal met het transfer van 5,9 % van het Vlaamse Bruto Regionaal Product (BRP) naar Wallonië en Brussel (25). Wat we wel kunnen verwachten is dat er een zekere harmonisering van de wetgeving zal ontstaan met bvb. akkoorden over minimumvoorzieningen voor de SZ in de EU, en dat er een beperkte interstatelijke financiële solidariteit voor de SZ zal georganiseerd worden.

5. Vreesaanjaging

Een laatste tactiek, gebruikt om de Vlaamse autonomisten de mond te snoeren over de geldtransfers uit Vlaanderen, is de stelling dat die *transfers weldra zullen omkeren*. Dit werd onder meer beweerd door toenmalig ACV-vakbondsleider Peirens (46) en oud-minister Willockx, gevolgd door een late echo van Prof. Jan Blommaert (47). Zij steunen zich hiervoor op de snellere vergrijzing van de Vlaamse bevolking in vergelijking met de Waalse.

Die stelling wordt tegengesproken door simulatiestudies.

Volgens de studie van Michel Dethée (SERV) zal, alleen rekening houdend met de demografische evolutie, het SZ-transfer in het jaar 2040 nog steeds in noord-zuid richting verlopen (4).

Ook de auteurs van de reeds vermelde KBC-groep komen tot een analoog besluit: "Onze berekeningen geven aan dat de snellere bevolkingsveroudering in Vlaanderen in 2000-2030, de transfers slechts tijdelijk zal verminderen tot 2010, waarop terug een stijging zal volgen. Enkel als Wallonië en Brussel erin slagen tussen 2000 en 2030 een inhaalbeweging te maken tot het Vlaamse niveau inzake werkgelegenheidsgraad, zouden de transfers duurzaam worden afgebouwd. Dit veronderstelt wel een drastische ommekeer van de tendens van de voorbije drie decennia." (6)

De ABAFIM-studie van de Vlaamse Administratie (7) komt tot hetzelfde besluit als dat van de KBC-groep.

Ook Prof. Bea Cantillon bevestigt dat de sociale uitkeringen in 2050 in Wallonië nog steeds hoger zullen zijn dan in Vlaanderen (24).

Besluit

Wanneer we de stortvloed aan relativeringstechnieken van de geldstroom uit Vlaanderen analyseren, komen we automatisch tot het besluit dat de machten, die meer zelfbestuur voor Vlaanderen tegenwerken, daar grote belangen moeten bij hebben.

Dat is vooreerst het geval voor de unitair gestructureerde vakbonden en traditionele mutualiteiten. Dat is ook het geval voor de Franstalige politici die in de geldtransfers via SZ en andere kanalen een gemakkelijk mechanisme zien om hun verantwoordelijkheid voor de Franse Gemeenschap te ontvluchten ten koste van de noden van de Vlaamse Gemeenschap.

Wat nog het meest tegen de borst stoot is dat de Franstalige politici desondanks niet het elementaire respect opbrengen voor de Vlaamse Gemeenschap in Brussel en Vlaams-Brabant, door het territorialiteitsbeginsel te negeren, door de taalwetten naast zich neer te leggen en door gezamenlijk Vlaams-Waals cobestuur van de hoofdstad Brussel te weigeren.

Dat gebrek aan Franstalige politieke loyaliteit en politieke solidariteit met de Vlaamse Gemeenschap zal door de Vlaamse politici hoe langer hoe minder verdragen worden en wordt een belangrijke hefboom voor Vlaams zelfbestuur met een eigen SZ. Het gaat om de toekomst van onze kinderen en kleinkinderen.

Eric Ponette

Referenties

1. Denkgroep "In de Warande", *Manifest voor een zelfstandig Vlaanderen in Europa*, Denkgroep "In de Warande", Zinnerstraat, 1, 1000 Brussel, 2005, p. 132
2. VAN ROMPUY, P., BILSEN, V., *10 jaar financiële stromen tussen de gewesten in België*, Leuvense Economische Standpunten, Centrum voor Economische Studiën (CES), KU Leuven, 1988
3. ALEN, A., BILLIET, J., HEREMANS, D., MATTHIJS, K., PEETERS, P., VELAERS, J., *Rapport van de Club van Leuven - Vlaanderen op een kruispunt - Sociologische, economische en staatsrechtelijke perspectieven*. P. Van Rompuy Ed., Lannoo - Universitaire Pers Leuven, 1990, p. 140-151
4. DETHÉE, M., *Regionale analyse van de Sociale Zekerheid 1985-1989*, in "Sociale Zekerheid en Federalisme", H. Deleeck Ed., die Keure, Brugge, 1991, p. 7-45
5. DEMEESTER, N., YVERGNEAUX, R., VAN ROMPUY, P., *Normatieve en macro-economische analyse van de interregionale stromen in de sociale zekerheid*, Vlaamse onderzoeksgroep sociale zekerheid 2002, Acco, Leuven 1994
6. E. De Boeck e.a.: Financiële transfers tussen de Belgische gewesten - Actualisering en vooruitblik, Economisch Financiële Berichten KBC, 17 november 2000
7. ABAFIM: Financiële transfers tussen de Belgische gewesten, 2004
8. NATIONALE BANK VAN BELGIË, *Intergewestelijke overdrachten en solidariteitsmechanismen via de overheidsbegroting 2005*, Economisch tijdschrift, september 2008
9. DEWEERDT, H., CELEN, G., PONETTE, E., STOFFELEN, E., *Transfers in de sociale sector 2003-2007*, AK-VSZ, februari 2010 (www.akvsz.org)
10. BUYST, E., JENNES, G., REYNAERTS, J., *Update van de berekening van de stromen van overheidsmiddelen tussen de gewesten voor het jaar 2007*, VIVES - KU Leuven, 30 november 2010 (www.econ.kuleuven.be/vives)
11. JENNES, G., *Transfers tussen de Belgische gewesten uit inrestlasten op de federale overheidsschuld*, VIVES - KU Leuven, 27 april 2011 (www.econ.kuleuven.be/vives)
12. EE, *Solidariteit met Walen kost Vlaanderen 1,2 miljard euro*, Knack.be , 13.01.12
13. CORNELIS, K., *Regionale analyse van de ziektekosten : Een nuancering van de brute consumptieverschillen*, Studie van de Christelijke Mutualiteiten, februari 2003
14. DEWEERDT, H., CELEN, G., PONETTE, E., *Waarheden, halve waarheden en leugens*, Periodiek VGV, juli 2007 (www.vgv.be)
15. Antwoord van minister Rudy Demotte op parlementaire vraag van de heer Bart Laeremans, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 7 oktober 2003
16. TORRES,R.R., DE RIDDER, R., *Medisch verbruik vanuit geografisch perspectief - Variaties in de uitgaven van de verzekering voor geneeskundige verzorging in België*, gegevens 2006, RIZIV oktober 2009 (<http://www.riziv.fgov.be/information/nl/studies/study44/index.htm>)
17. Raad van Besuur van VGV, *Geografie van de medische consumptie in 2006: reactie van VGV op de RIZIV-studie*, Periodiek VGV, juli 2010 (www.vgv.be)
18. TEGENBOS, G., *"Vlaming kost ziekteverzekering teveel"/Franstalige tegenaanval in scheefftrekkingen ziektekosten*, De Standaard, 18.02.98

19. SCHOORS, K., *Een comfortabele leugen*, De Tijd 04.06.11
20. DE LOBEL, P., *Di Rupo pareert kritiek socialistische ambtenarenbond*, De Standaard, 16.01.12
21. FONTEYN, G., *Waalse economie hinkt kwarteeuw achterop*, De Standaard, 18.09.96
22. Antwoord van minister L. Onkelinx op parlementaire vraag van senator Y. Buysse (05.09.08) over het aantal beroepszieken in de gewesten in 2007
23. WWI, *Transfers van oost naar west*, De Standaard 26.01.96
24. CANTILLON, B., DE BLUST, S., VAN DEN HEEDE, A., *De geografie van de sociale zekerheid in België*, Centrum voor Sociaal Beleid (CSB) van universiteit Antwerpen, juli 2010 (www.centrumvoorsociaalbeleid.be)
25. PONETTE, E., *Actualisering van de geldtransfers uit Vlaanderen*, Periodiek VGV, oktober 2011 (www.vgv.be)
26. Denkgroep "In de Warande", *Manifest voor een zelfstandig Vlaanderen in Europa*, Denkgroep "In de Warande", Zinnerstraat, 1, 1000 Brussel, 2005, p. 163
27. ABICHT, L., *Geen solidariteit zonder soevereiniteit, Naar een Vlaamse Sociale Zekerheid en Fiscaliteit*, Uitgave AK-VSZ, juli 1998 (www.akvsz.org)
28. VZW-woonzorgcentra leggen cijfers op tafel, Medinews.be 22.12.11
29. VANHECKE, N., *Drie nieuwe rusthuizen per maand nodig*, De Standaard 14.06.11
30. PIRONET, E., *Het onvermijdelijke debat over alle transfers*, Knack 01.12.10
31. MOENS, B., *Record gehandicapten staat op wachtlijst*, De Tijd 16.03.12
32. Alg. Dir. Statistiek en Econ. Informatie (ADSEI), FOD Econ., jaar 2010
33. YERNA, J., *Financieel Economische Tijd* 12.08.97
34. VAN DER BIEST, A., *De Standaard Magazine* 07.03.97
35. PERSYN, D., *Transfers en regionale groei*, VIVES - KU Leuven, mei 2010 (www.econ.kuleuven.be/vives)
36. BROECKMEYER, I., *Belgische verzorgingsstaat valt uit elkaar/Welzijnskloof tussen Wallonië en Vlaanderen steeds dieper*, De Tijd 28.12.11
37. JIR, *Waalse verzorgingsstaat presteert ondermaats*, De Standaard 29.12.11
38. BLOMME, P., "De nieuwe chef van Franstalig België", De Tijd 28.09.11
39. DOTTERMANS, G., *Financiële stromen tussen de gewesten in België 1955-1975*, Licentiaatsverhandeling Toegepaste Economische Wetenschappen, KU Leuven 1997
40. HANNES, J., *Geven en nemen. Vlaanderen en de Belgische belastingen in de jaren 1830-1914*, Liberaal Reflex nr. 2, 1994
41. HANNES, J., *De mythe van de omgekeerde transfers*, Roularta Books, 2007
42. VAN OTRIVE, L., *Sociale Zekerheid: een kwestie van Europese solidariteit*, De Standaard 26.12.91
43. GOOSSENS, P., *De Standaard* 19.12.08
44. DE WILDE, D., *Een sociaal Europa, willen we dat wel?*, De Tijd 03.03.12
45. Denkgroep "In de Warande", *Manifest voor een zelfstandig Vlaanderen in Europa*, Denkgroep "In de Warande", Zinnerstraat, 1, 1000 Brussel, 2005, p. 164
46. PEIRENS, *SZ moet steunen op nationale solidariteit*, De Standaard 24.02.92
47. DE CEULAER, J., *Jan Blommaert*, Knack 22.12.10

Brochures uitgegeven door het Aktiekomitee Vlaamse Sociale Zekerheid

- 1996   Naar een Vlaamse Sociale Zekerheid
- 1997   Stemmen voor een Vlaamse Sociale Zekerheid en fiscaliteit
- 1998   Naar een Vlaamse Sociale Zekerheid en fiscaliteit
- 2002   Dossier Vlaamse Sociale Zekerheid (boek)
- 2002   Wie zal dat betalen? Wie heeft zo veel geld?
- 2005   Waar Maas en centen vloeien (boek)
- 2006   Belgium, where Maas & Money are flowing
- 2006   Belgien, wo Maas & Cents flieBen
- 2006   La Belgique, où coulent la Meuse et l'argent
- 2006   De kosten van de vergrijzing
- 2009   Verslagboek symposium vergrijzing en ontgroening
- 2012   Actualisering van de geldtransfers uit Vlaanderen
Relativeringstechnieken van de geldstroom uit Vlaanderen

VSZ

Aktiekomitee Vlaamse Sociale Zekerheid (AK-VSZ)

Hoogstratenplein 1 - 2800 Mechelen

Tel 015-28 90 96 - Fax 015-20 96 66

Epost: akvsz@vnz.be

Webstek : www.akvsz.org

**Geef het
AKTIEKOMITEE
VLAAMSE SOCIALE ZEKERHEID**

**nog een financieel steuntje in de rug op rekeningnummer
BE09 4366 2680 4157**

